

Tieto isovanhemmaksiksi tulemisesta saattaa herättää monenlaisia tunteita ja aloittaa isovanhemmille uuden ajanjakson elämässä. Lapsenlapset auttavat isovanhempaanäkemään elämän jatkumona. Parhaimmillaan molemmat antavat ja saavat ainutlaatuisesta suhteestaan jotain sellaista, mitä ei mistään muusta suhteesta saa.

Ikä, mielikuvat ja muistot omista isovanhemmista vaikuttavat isovanhemmuuden kokemiseen. Monilla tulevilla isovanhemmilla voi olla muistoissa ihana mummo sekä turvallinen ja monitaitoinen vaari. Toisilla näitä muistoja ei ole, koska omat isovanhemmat ovat kuolleet varhain, jopa ennen omaa syntymää. Isovanhemmista on kuitenkin kerrottu tarinoita ja he ovat niistä tulleet tutuiksi. Joistain isovanhemmista voi olla jostain syystä vaiettu. (Ijäs, 2004, 14-18.)

Isovanhemmaksiksi tulemisen ajoitukseen ei voi vaikuttaa. Ajankohta tulla isovanhemmaksiksi, voi olla isovanhemman näkökulmasta liian varhain tai toivottoman myöhään. Vauvauutinen voi olla joskus odotettu, eikä se ole välttämättä aina iloinen yllätys. Oma tytär voi olla vielä nuori ja odottaa vauvaa ilman kumppania tai teini-ikäinen poika voi yllättäen ilmoittaa isäksi tulemisestaan. Isovanhemmuus voi alkaa jo varhaisessa keski-ikässä, jolloin voi joutua miettimään omaa identiteettiään. Parhaassa työiässä olevalle keski-ikäiselle ajatus itsestä mummona tai vaarina voi olla outo. (Laru, Oulasmaa & Saloheimo, 2010, 105- 106.)

Jollekin isovanhemmalle lastenlasten syntyminen voi tänä päivänä tuntua liian aikaiselta (Rotkirch & Fågel 2010, 38). Ennen isovanhemmuuteen siirtymistä halutaan elää riippumattomana, harrastaa ja ehkä matkustellakin. Yhteiskuntamme individualistisuus näkyy myös isovanhemmuudessa, jossa isovanhemmuuden ja omien tarpeiden välillä tasapainon löytäminen voi olla haasteellista

Taipale (2017, 15-16) toteaa, että jokainen isoäiti on maailman paras omalla tavallaan, mutta isoäitinä olemiseensa jokainen voi itse vaikuttaa. Isoäitiys kasvaa ja kehittyy koko ajan läheisessä ihmissuhteessa lapsenlapsen kanssa ja se voi olla vaativaa. Isoäitiys on myös helppoa, koska siinä ei kilpailla maailman kaikkien mummojen kanssa.

Isovanhemman merkitys lapsenlapselle

Isovanhemmat siirtävät perheen tapoja ja muistoja lapsenlapsilleen. Heidän kertomat tarinat menneisyydestä rakentavat lapselle käsityksen siitä, missä hänen juurensa ovat. Isovanhemmilla on myös tärkeä rooli henkisyiden kasvattajina. Olivatpa he uskonnollisia tai ei, lapsenlapset oppivat heiltä elämän arvoja.

Isovanhemmilla harvemmin on enää sellaista kiirettä kuin lapsen vanhemmilla, ja he voivat antaa lapsenlapselleen jakamattoman aikansa ja huomionsa. Kiireetön läsnäolo vaikuttaa myönteisesti lapsen tunneperäiseen kehitykseen.

Kansainvälisten tutkimusten mukaan isovanhempien tuella on havaittu olevan myönteinen vaikutus lapsenlapsen kehitykseen ja hyvinvointiin. Ne lapset, jotka ovat saaneet tukea isovanhemmiltaan saavuttavat esimerkiksi muita parempia tuloksia psykologisissa testeissä, menestyvät muita paremmin koulussa ja kärsivät muita harvemmin masennuksesta.

Paatelaisen (2016,13) tutkimuksen mukaan isoäidit kokevat lapsenlapsen elämään osallistumisen itselleen niin tärkeänä asiana, että sen vuoksi ovat valmiita toimimaan sovittelevana osapuolena

ristiriitatilanteissa ja jopa pyytämään anteeksi ”kaiken varalta”, jotta saisivat jälleen toimia isovanhempana. Osa isovanhemmista saattaa päättää jo etukäteen olla puuttumatta nuoren perheen elämään ja auttaa heitä vain tarvittaessa. (Paatelainen 2016, 73)

Lapsenlapsi antaa ikääntyvälle merkitystä elämään

Perhe on keskeinen elementti ikääntyneiden sosiaalisessa verkostossa, jossa lapsilla ja lapsenlapsilla on suuri merkitys. Emotionaalinen vuorovaikutussuhde ja isovanhemmukseen liittyvät myönteiset tunnekokemukset tukevat mm. isovanhempien psyykkistä hyvinvointia. Isovanhemmuus tukee myös ikääntyneiden toimintakykyä ja ennaltaehkäisee toiminnanvajauksien syntyä.

Lapsenlapsi voi olla myös elämän suurimpia opettajia. Hänen kauttaan saa tuntea ehdotonta, eheyttävää rakkautta. Se mahdollistaa tilaisuuden palata omaan lapsuuteen kokoamaan unohtuneita muistoja, tai rikkinäisiä tunne-elämän palikoita. Isovanhemmalla on lupa leikkiä ja olla hulvattoman höpsö. Pieni ihminen hyväksyy isovanhemmat sellaisina kuin he ovat, ja opettaa heitä oman uteliaisuutensa kautta katsomaan maailmaa lapsen silmin. Lastenlasten kautta voi oppia myös kärsivällisyyttä ja ymmärtää lopulta, mikä elämässä on tärkeää. Käytännössä lastenlasten elämään osallistuminen voi tuoda isovanhempien elämään sisältöä, joka auttaa heitä pysymään terveinä ja antaa monenlaista merkitystä elämään.

Vanhempien tukeminen

Isovanhemmat voivat olla arjen tukijoita lapsiperheen arjessa. He voivat antaa henkistä ja taloudellista tukea lapsiperheen arjessa. Annettu tuki helpottaa lapsiperheen arkea ja auttaa elämässä eteenpäin. Käytännön tuki. Tuen luonne ja kesto ovat riippuvaisia olosuhteista ja isovanhempien ja lapsiperheen välisestä suhteesta. Käytännön tuen antamiseen, kuten lasten hoitamiseen vaikuttavia seikkoja ovat välimatkat ja perheen sen hetkiset tarpeet. Taloudellisen tuen antamiseen vaikuttaa sukupolvien taloudellinen tilanne. Isovanhemmat tukevat lapsiperhettä myös elämän kriisitilanteissa, kuten avioeron kohdatessa perhettä.

Käytännön tukea on erilainen konkreettinen toiminta. Vaarit antavat rakennus- ja remontointiapua. Mummit antavat apua kotitöissä, lemmikkieläinten hoidossa, lastenhoidossa ja lomanviettoon liittyvissä asioissa. Isovanhemmat saattavat olla lapsenlapsensa kanssa, jos vanhemmilla on iltamenoja ja omia harrastuksia. (Haavio-Mannila ym., 2009, 55-58.)

Vanhempien näkökulmasta isovanhempien tuki auttaa työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista ja mahdollistaa vanhempien työllistymisen.

Monimuotoinen isovanhemmuus

Joskus Isovanhemmat, vanhemmat tai jopa lapsenlapsi saattavat olla haluttomia tai kykenemättömiä osallistumaan isovanhemmuus-lapsenlapsi -suhteeseen. Syynä saattaa olla suuret välimatkat, sairaus, tai kuolema. Isovanhemmat voivat haluta viettää omaa elämää: matkustella ja olla irti vastuista, joita lastenlasten hoitaminen myös osaltaan tuo. Taustalla voi olla jonkinlaista henkistä epätasapainoa, joka on kulkeutunut sukupolvelta toiselle. Riita, katkeruus tai henkinen sairaus voivat joskus olla liian suuria haasteita korjata. Toisinaan anteeksianto ja rakkaus parantavat suurimmatkin haavat ja mahdollistavat suhteen uudelleen syntymisen terveeltä pohjalta.

Kuitenkin osa isovanhemmista ja lapsiperheistä asuivat kaukana toisistaan ja isovanhemmat näkivät lastenlapsiaan harvoin. Yhteydenpitovälineet kehittyivät nopeasti ja perinteisten

puhelimien rinnalle onkin uusia yhteydenpitovälineitä ja -muotoja, kuten kännykät ja Skype -puhelut. Tänä päivänä yhteydenpitoon oli myös erilaisia älypuhelimiin ladattavia sovelluksia, kuten Facebook, Instagram ja What's app.

Avioeron myötä saatetaan entisen puolison vanhemmat sulkea pois lapsenlasten elämästä, jopa yksinhuoltajuuden hakemisella uhkaillen. Tuloksen voi nähdä tukevan Kingin (2003) näkemystä siitä, että isovanhemman ja lapsenlapsen suhteen säilyminen avioerotilanteessa on riippuvainen keskimmäisen sukupolven halusta sallia kyseinen yhteys. (Paatelainen 2016, 75)

Kielletty isovanhemmuus aiheuttaa Paatelaisen (2016,76) mukaan isoäideille syyllisyyden tunteita, häpeää, vihaa ja katkeruutta. Elämä koetaan turhaksi, kun ei saada seurata lapsenlasten kasvua ja kehitystä. Myös masentumista esiintyy. Kiellettyyn isovanhemmuuteen liittyvät voimakkaat tunnekokemukset säilyvät pitkään ja vaikuttavat isoäidin elämänlaatuun negatiivisesti.

Lähteet

Chambers, P., Allan, G., Phillipson, C. & Ray, M. 2009. Family Practises in Later Life. Bristol. United Kingdom: The Policy Press.

Kivimäki, A. "Isovanhemmuus on parasta omien lasten jälkeen" Isovanhempien kokemuksia isovanhemmuudesta. Opinnäytetyö Syksy 2017 .AMK Sosiaali- ja terveystieteiden Sosionomi AMK

Ijäs, K. 2004. Isovanhemmat muutosten keskellä. Helsinki: Kirjapaja Oy.

Laru, S., Oulasmaa, M. & Saloheimo, A. 2010. Isovanhemmuuden eri muodot ja haasteet. Teoksessa Fågel, S., Rotkirch, A. & Söderling, I. (toim.) Farkkumummoja ja pehmoaareja. - uusia ikkunoita isovanhemmuuteen. Helsinki: VLMarkkinointi Oy. 105-108, 110.

Paatelainen, T. 2016. Kielletty isovanhemmuus isoäitien kokemana. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma Syyslukukausi 2016 Kasvatustieteiden laitos Jyväskylän yliopisto.

Taipale, V. 2017. Isoäitikirja. 2. uudistettu painos. Helsinki: Into Kustannus Oy.